

TEKNISK NOTE NR. 15

Direkte omkostninger ved kriminalitet i Danmark

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Opgaven	3
1 Indledning	4
2 Omkostninger ved politi, retsvæsen og kriminalforsorg	7
3 Forsikring	12
4 Tabt arbejdsindsats	14
5 Samlede omkostninger	19
6 Litteratur	20

Opgaven

CEBR har i perioden marts-maj 2006 udført et analyseprojekt, der belyser de direkte omkostninger ved kriminalitet i Danmark for Rockwoolfondens forskningsenhed. Projektet har fokuseret på omkostninger ved drift af det juridiske system og ved forsikring mod hændelser der skyldes kriminalitet, samt ved den manglende produktive anvendelse af den arbejdskraft som repræsenteres af indsatte og personale i danske fængsler.

1 Indledning

Kriminalitet har en række både direkte og indirekte omkostninger for samfundet. De direkte omkostninger er forbundet med bekæmpelsen og konsekvensen af kriminaliteten, såsom kriminalforsorgen, politiet, domstolene og forsikringsudgifter, mens de indirekte omkostninger dækker over, at en stor produktiv indsats går med at forhindre kriminalitet, ligesom de indsatte, der er straffet for kriminelle handlinger kunne have udført produktivt arbejde på arbejdsmarkedet, hvis de ikke havde været i fængsel.

Endvidere er kriminalitet og frygten for at blive udsat for kriminelle handlinger en vigtig del af den offentlige debat, hvor konsekvensen af forskellige kriminelle handlinger og disses straffe oftest underkastes grundig debat. Kriminalitet medfører også ikke-målbare omkostninger i form af, at den generelle tillid mellem mennesker mindskes, hvilket igen reducerer den økonomiske aktivitet, hvis handlen mindskes.

Formålet med denne rapport er at sammenfatte en række af de direkte omkostninger ved kriminalitet for Danmark. I de efterfølgende afsnit præsenteres således en mængde statistik om kriminalitet i Danmark og konsekvenserne heraf. Der er så vidt muligt taget udgangspunkt i de nyeste mulige opgørelser.

Afgrænsning

Der er en række områder, hvor kriminalitet har betydning, der ikke forsøges kvantificeret heri. F.eks. opnår den kriminelle ved berigelses-kriminalitet en mulighed for forbrug, der ellers ikke ville have været mulig. Dette er dog ikke tilfældet ved voldskriminalitet. Dette forbrug vil for så vidt, at det kommer til anvendelse i den almindelige detailhandel blive en del af det samlede private forbrug som opgjort i de officielle statistikker, men hvis der er tale om f.eks. hæleri, vil det ikke optræde som privatforbrug, uagtet at de personer, der har forbrugt varen naturligvis har gavn heraf. Derudover er der en række omkostninger, som heller ikke berøres:

1. Tabt arbejdsfortjeneste og sygehusbehandling som følge af tilskadekomst eller død efter voldskriminalitet.¹

¹ I en britisk undersøgelse udgjorde denne omkostning i alt ca. 5 pct. af de samlede omkostninger, når der ses bort fra de emotionelle og fysiske skader på ofre, jf. Brand og Price (2000).

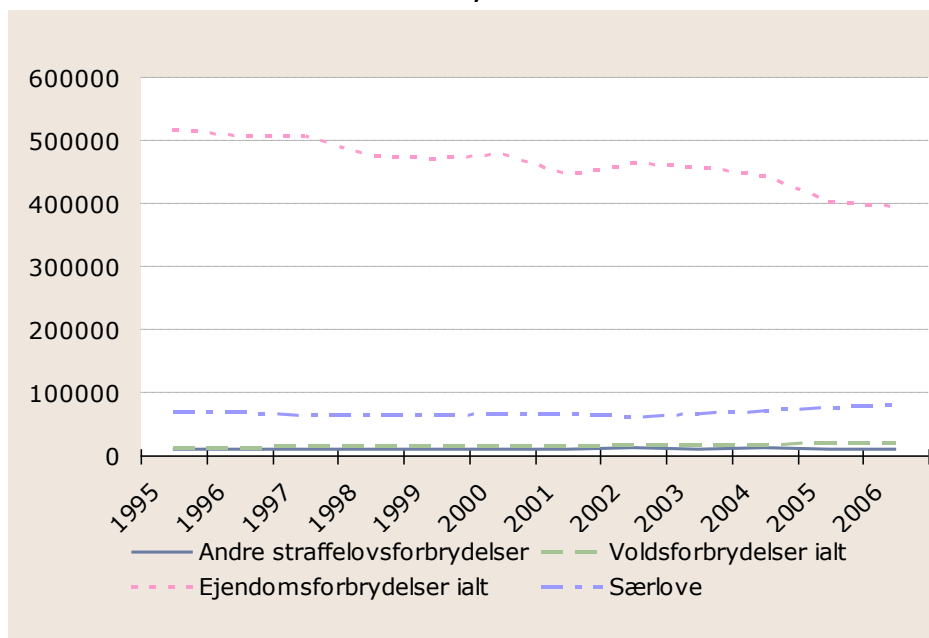
2. Indsatsen fra private vagtfirmaer eller borgergrupper til forhindring af kriminalitet.
3. Køb af alarmer, software og lignende med det hovedformål at forhindre kriminalitet.
4. Ikke-anmeldt kriminalitet, som f.eks. vold inden for husstanden og kriminalitet inden for kriminelle cirkler.
5. Nyttetabet hos individer som følge af emotionelle og fysiske skader ved kriminelle handlinger.

Disse omkostninger er alle relevante, men det ligger uden for denne rapports område at kvantificere dem.

Det bemærkes, at de opgjorte omkostninger så vidt muligt er angivet i 2005-niveau. For nogle af de belyste områder findes tal også for 2006, men det er valgt at tage udgangspunkt i 2005-tallene for at sikre sammenlignelighed på tværs af de forskellige områder.

At der tages udgangspunkt i et enkelt år, skaber naturligvis også en afgrænsning i tallenes dækning i sig selv. Det totale antal anmeldte forbrydelser er således faldet fra 607.000 i 1995 til 507.000 i 2006, jf. FIGUR 1.1. Faldet dækker dog over forskellige udviklinger i de forskellige forbrydelsestyper. Antallet af ejendomsforbrydelser er faldet med 120.000 i perioden, mens antallet af anmeldte voldsforbrydelser er steget med 6.000, hvilket svarer til næsten 50 pct. Også antallet af anmeldte forbrydelser ifølge en række særlove er vokset; dette gælder især anmeldelser om overtrædelse af Lov om euforiserende stoffer samt love om arbejdssikkerhed og bevilling.

FIGUR 1.1 ANMELDTE FORBRYDELSE, 1995-2006

Anm.: Særlove dækker over Lov om euforiserende stoffer og en række andre love.
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

I det omfang, at denne udvikling fortsætter, vil det berøre omkostningerne ved kriminalitet, idet forskellige typer kriminalitet har forskellige typer af omkostninger. Voldskriminalitet samt overtrædelse af Loven og euforiserende stoffer fører typisk til længere fængselsstraffe end berigelseskriminalitet, hvorfor den samlede strafmasse inden for Kriminalforsorgen da også er vokset med ca. 35 pct. fra 1995 til 2005, selvom antallet af forbrydelser er faldet, jf. Kriminalforsorgen (2005a).

Omvendt betyder faldet i ejendomsforbrydelserne, at forsikrings-selskaberne ikke behøver at udbetale så store erstatningsbeløb som tidligere.

Sådanne effekter kan ikke aflæses af tallene, der opgøres i denne rapport, idet de kun vedrører 2005.

Rapportens indhold

Den resterende del af rapporten er opdelt som følger: Afsnit 2 opgør omkostningerne ved politi, retsvæsen og kriminalforsorg, mens afsnit 3 opgør udgifterne til forsikring imod kriminalitet. Afsnit 4 opgør værdien af den tabte arbejdsindsats for indsatte i Kriminalforsorgens institutioner, og afsnit 5 sammenfatter de samlede omkostninger.

2 Omkostninger ved politi, retsvæsen og kriminalforsorg

Dette afsnit belyser omkostningerne ved at forhindre kriminalitet i bred forstand, idet vi medtager politi, retsvæsen og kriminalforsorgen i denne brede definition. I næste afsnit belyses selve omkostningerne forbundet med kriminalitet i form af forsikringsudgifter.

Både politiet og retsvæsenet har mange opgaver, der ikke er direkte relateret til kriminalitet, hvorfor disse udgifter ikke skal medregnes til samfundets omkostninger ved kriminalitet. For Kriminalforsorgen er det derimod rimeligt at antage, at alle omkostninger vedrører kriminalitet.

Politiet

Politiets opgave er bla. at forhindre kriminalitet samt at opklare og afhjælpe den kriminalitet, der allerede er begået. På politiets hjemmeside hedder det således, at "Politiet skal arbejde aktivt og målrettet med at forebygge, efterforske og forfølge lovovertrædelser og skabe sikkerhed, fred og orden, samt forebygge og løse konflikter."²

De samlede udgifter i politiet udgjorde i 2005 7.016 mio. kr., men af dette beløb blev en stor del brugt på områder, der ikke direkte kan henføres til kriminalitet, jf. TABEL 2.1. Som det fremgår af tabellen kan det være svært at opgøre, hvor stor en del af udgifterne til politiet, der rent faktisk går til bekæmpelse af kriminalitet. Vi vælger i denne sammenhæng at se bort fra kategorierne "Færdselsloven", "Opretholdelse af fred og orden", "Pas- og udlændingekontrol", "Kundeservice" samt "Øvrige", idet disse tilsyneladende ikke er tilknyttet direkte kriminalitetsbekæmpelse og -forebyggelse, men afspejler en række af politiets øvrige opgaver i samfundet.

² Kilde: www.politi.dk

TABEL 2.1 POLITIETS RESSOURCEFORBRUG, 2005

Kategori	Beløb, mio. kr.
Efterforskning og forfølgning af strafbare forhold	2.520,7
Færdselsloven	687,6
Forebyggende og målrettede indsatser	385,9
Opretholdelse af fred og orden	813,9
Pas- og udlændingekontrol	147,3
Kundeservice	526,2
Uddannelse	870,0
Hjælpefunktioner	301,7
Generel ledelse og administration	624,5
Øvrige	148,9
I alt	7.016,4
Anm.:	Kategorien "øvrige" er slået sammen af kategorierne "Færøerne og Grønland" og "Internationalt samarbejde og bistand".
Kilde:	Politiets Årsrapport 2005.

For udgiftskategorierne "Forebyggende og målrettede indsatser", "Uddannelse", "Hjælpefunktioner" samt "Generel ledelse og administration" i TABEL 2.1 er der tale om brede kategorier, der både skal anvendes i den egentlige kriminalitetsbekæmpende del af politiet samt af den del af politiet, der beskæftiger sig med andre opgaver. Disse fire kategorier udgør tilsammen 2.182,1 mio. kr., som vi vælger at fordele i forhold til udgifterne til "Efterforskning og forfølgning af strafbare forhold" samt de ikke-kriminalitetsbekæmpende kategorier nævnt ovenfor. Dette giver en fordelingsnøgle på 58,4 pct. til den kriminalitetsbekæmpende andel af politiet samt 41,6 pct. til den ikke-kriminalitetsbekæmpende andel af politiet.

Samlet ses vurderes det således, at politiets udgifter til bekæmpelse af kriminalitet var på 3.795 mio. kr. i 2005.³

Retsvæsen

Det danske retsvæsen udfører i vid udstrækning opgaver, der er relateret til kriminalitet, idet personer tiltalt efter straffeloven skal dømmes i retten, før de kan straffes. Imidlertid udfører retsvæsenet også en række andre opgaver, f.eks. løsning af juridiske stridigheder mellem individer og virksomheder samt bedømmelse af skyld i forhold til alle andre love end straffeloven. Det vil således ikke være rimeligt at medregne alle omkostninger til retsvæsenet til samfundets samlede omkostninger ved kriminalitet.

³ Beregnet som 2.520,7 mio. kr. + 0,584 * 2.182,1 mio. kr.

Derudover er der en række omkostninger i forbindelse med advokatbistand, der også kunne medregnes til omkostningerne ved kriminalitet, men disse er det meget svært at måle, idet salæret er fortroligt mellem advokat og klient. For en stor del af straffesagerne er det dog det offentlige, der betaler salæret til beskikkede advokater, da de tiltalte oftest ikke selv har råd til det. Disse udgifter medregnes nedenfor.

TABEL 2.2 DANMARKS DOMSTOLES REGNSKAB FORDELT PÅ SAGSOMRÅDER, 2005, MIO. KR.

Område	Indtægter	Udgifter	Resultat
Straffesager	0,0	301,0	-301,0
Civile sager	101,7	485,0	-383,3
Øvrige områder	574,8	384,1	190,7
Hjælpefunktioner	79,4	497,8	-418,4
Generel ledelse og adm.	0,0	116,1	-116,1
I alt	755,9	1.784,1	-1.028,2

Anm.: Kategorien "Øvrige områder" er sammenlagt af fogedsager, skiftesager, notarialforretninger og tinglysning.
Kilde: Danmarks Domstoles Årsrapport 2005.

De samlede udgifter til straffesager ved domstolene udgjorde i 2005 301 mio. kr., jf. TABEL 2.2. Tabellen viser desuden retsvæsenets øvrige indtægter og udgifter fordelt på sagsområder. Da områderne "hjælpefunktioner" og "generel ledelse og administration" vedrører alle de øvrige områder, vil disse blive fordelt ud ved hjælp af en fordelingsnøgle. De samlede udgifter til disse to administrative indsatser udgjorde 613,8 mio. kr.

Vi vælger at udregne fordelingsnøglen i forhold til udgiftsniveauet og ikke det samlede resultat på de enkelte områder. Dette skyldes, at udgifterne formodentlig er en god approksimation for de ressourcer, Danmarks Domstole bruger på områderne. At enkelte af opgaver så også resulterer i indtægter, berører formodentlig kun i mindre grad deres træk på de administrative indsatser. Med denne fordelingsnøgle bliver resultatet, at 25,7 pct. af udgifterne til hjælpefunktioner samt ledelse og administration (i alt 157,9 mio. kr.) skal fordeles til området "straffesager".

Ud over domstolens direkte udgifter har det offentlige udgifter til fri proces, retshjælp og sagsgodtgørelser. Disse udgifter administreres også af Danmarks Domstole og udgjorde i 2005 samlet 320,4 mio. kr. til fri proces og retshjælp samt 76,7 mio. kr. til sagsgodtgørelser, jf. Danmarks Domstole (2005). Også for disse udgiftsposter gælder det

imidlertid, at ikke hele beløbet med rimelighed kan henføres til straffesager, men i dette tilfælde er det noget sværere at konstruere en fordelingsnøgle, idet benyttelsen af disse ordninger ikke er beskrevet nærmere i kilden.

For fri proces og retshjælp antages det tentativt, at halvdelen af udgifterne kan henføres til straffesager, mens det for udgifterne til sagsgodtgørelse antages at være 80 pct. Fri proces og retshjælp ydes også i civile sager, hvorfor i hvert fald en del af denne udgift kan henføres hertil. For sagsgodtgørelsens vedkommende så dækker dette begreb over udgifter til domsmænd, vidnegodtgørelse og tolkning. Disse udgifter må formodes at kunne henføres til straffesager i langt hovedparten af tilfældene. Anvendes denne fordeling, bliver resultatet, at i alt 221,6 mio. kr. af udgifterne til fri proces, retshjælp og sagsgodtgørelse kan henføres til straffesager.

Lægges de beregnede udgifter fra det foregående sammen, kan retsvæsenets samlede omkostninger ved kriminalitet i Danmark skønnes til i alt 681 mio. kr. i 2005.⁴

Kriminalforsorgen

Når en person idømmes en frihedsberøvende straf ved en domstol, er det Kriminalforsorgens opgave at fuldbyrde straffen. Straffen kan bestå i fængsel, hæfte, forvaring, samfundstjeneste eller afsoning med fodlænke i eget hjem. Derudover er også en del anholdte og varetægtsarrestanter indsat i Kriminalforsorgens institutioner. Endelig har Kriminalforsorgen en del opgaver, der vedrører de straffede personer, når disse er løsladt på prøve fra straf.

Kriminalforsorgens overordnede mål er at medvirke til at begrænse kriminalitet.⁵ Det er således langt hovedparten af Kriminalforsorgens opgaver, der direkte vedrører kriminaliteten i samfundet. Kun opgaven med frihedsberøvelse i henhold til udlændingeloven kan ikke siges at være af denne type. Der er dog tale om en så lille del af den samlede opgave, at vi vælger at se bort fra den i den følgende.⁶

TABEL 2.3 UDDRAG AF KRIMINALFORSORGENS RESULTATOPGØRELSE 2005

Konto	Mio. kr.
-------	----------

⁴ Beregnet som 301,0 mio. kr. + 157,9 mio. kr. + 221,6 mio. kr.

⁵ Kilde: www.kriminalforsorgen.dk

⁶ Som det fremgår af afsnit 4 er det i gennemsnit kun ca. 35 personer ud af godt 4.000 indsatte, der er frihedsberøvede i henhold til udlændingeloven.

Driftsindtægter	106
Forbrugsudgifter	-420
Personaleudgifter	-1.619
Andre udgifter	-302
Øvrige poster	5
Årets resultat	-2.231

Anm.: Kun dele af opgørelsen er medtaget.
Kilde: Kriminalforsorgens Årsrapport 2005.

Et uddrag af Kriminalforsorgens resultatopgørelse for 2005 er vist i TABEL 2.3. Det fremgår, at de samlede nettoudgifter til Kriminalforsorgen udgjorde ca. 2,2 mia. kr., hvoraf langt størstedelen, nemlig 1,6 mia. kr., var personaleudgifter. I 2005 var der således knap 5.000 årsværk beskæftiget i Kriminalforsorgen. De øvrige udgifter var først og fremmest forbrug. Indtægter stammer i overvejende grad fra salg af varer og tjenester.

De samlede udgifter til driften af Kriminalforsorgen medregnes til samfundets omkostninger til kriminalitet, dvs. et beløb på 2.231 mio. kr. i 2005.

Samlede omkostninger ved politi, retsvæsen og kriminalforsorg

På baggrund af beregningerne i dette afsnit kan samfundets samlede omkostninger til kriminalitet inden for politiet, retsvæsenet og kriminalforsorgen opgøres. Disse er vist i TABEL 2.4 nedenfor og er opgjort til ca. 6,7 mia. kr.

TABEL 2.4 SAMFUNDETS OMKOSTNINGER INDEN FOR POLITI, RETSVÆSEN OG KRIMINALFORSORG SOM FØLGE AF KRIMINALITET, 2005

Område	Omkostning, mio. kr.
Politiet	3.795
Retsvæsenet	681
Kriminalforsorgen	2.231
Samlet	6.707

Kilde: Egne beregninger.

3 Forsikring

Dette afsnit belyser omkostningerne for samfundet ved forsikring. Forsikring er en omkostning ved kriminalitet, fordi en del forsikringsdækning ville være overflødig, hvis der ikke blev begået nogen form for kriminalitet. En almindelig indboforsikring dækker således simpelt tyveri og indbrudstyveri af de forsikrede genstande. Så hvis denne type kriminalitet ophørte, ville husholdninger ikke have behov for at forsikre sig mod sådanne hændelser.

Omkostninger ved forsikring

Forsikring kan oftest tegnes imod simpelt tyveri, indbrud og røveri og gælder den forsikredes indbo samt oftest også motorkøretøj. Sådanne forsikringer udbydes i Danmark på et frit marked med konkurrence. Det er således rimeligt at antage, at de udbetalte skadeserstatninger plus et tillagt procentuelt beløb for administration og almindeligt kapitalafkast er lig med de betalte præmier. Statistikken fra Forsikringsoplysningen giver ikke mulighed for at opdele præmieindbetalingerne på forsikringstype, så det kan ikke lade sig gøre at bruge disse som mål for de forsikringsomkostninger, kriminalitet medfører i Danmark. Statistikken over udbetalte skadeserstatninger er derimod opdelt på erstatningstype, jf. nedenfor, så derfor vælges det at tage udgangspunkt i disse.

TABEL 3.1 viser de udbetalte skadeserstatninger for en række hændelsestyper i 2005. Det fremgår, at det samlede udbetalte beløb for tyverier, røverier mv. udgjorde i alt 1.464 mio. kr.

TABEL 3.1 ERSTATNINGER VED TYVERI MV., 2005

Type	Beløb, mio. kr.
Indbrud	995,1
Cykeltyveri	134,5
Simpelt tyveri	283,4
Ran og røveri	32,9
Hærværk	17,9
I alt	1.463,8
Anm.:	Simpelt tyveri inkluderer tyveri fra biler, aflåste bygninger mv.
Kilde:	Forsikring og Pension (2006b).

De ovenstående erstatninger dækker kun tyveri og røveri. Imidlertid forårsager kriminelle handlinger også udbetaling af erstatninger fra

ulykkes- og livsforsikringer, idet voldskriminalitet kan resultere i død eller invaliditet. Der er desværre ikke statistik tilgængelig, der opgør disse beløb, men det vurderes, at der næppe er tale om store beløb. Dette skyldes flere faktorer. For det første er antallet af kriminelle handlinger, der medfører så omfattende personskaade, at der kan ydes erstatning, relativt lille. For det andet er dækningen for disse forsikringstyper noget mindre end for den almindelige indboforsikring. Det vælges at se bort fra disse omkostninger i det følgende.

Fra Forsikringsoplysningen kan endvidere fås oplysninger om størrelsen af forsikringsselskabernes udgifter til administration, genforsikring mv. Denne opgørelse viser, at forsikringsselskabernes udgifter til disse områder i 2005 udgjorde i alt 48 pct. af udgifterne til erstatninger, når der ses på hele forsikringsbranchen.⁷

Det vælges derfor at opskrive det samlede erstatningsbeløb fra TABEL 3.1 med 48 pct. for at tage højde for disse ekstra udgifter.⁸ Totalt set vurderes omkostningerne ved forsikring imod kriminalitet derfor at andrage 2.166 mio. kr.

⁷ I alt 13,9 mia. kr. i forhold til et samlet erstatningsbeløb på 29,1 mia. kr., jf. Forsikring og Pension (2006a).

⁸ Dette stemmer også nogenlunde overens, at de samlede præmieindbetalinger i 2005 var 57 pct. højere end de udbetalte erstatninger.

4 Tabt arbejdsindsats

Dette afsnit belyser omkostninger ved kriminalitet i form af den tabte arbejdsindsats blandt de personer, der er fængslet eller på anden måde er under Kriminalforsorgens opsyn som følge af kriminalitet.

Hertil kommer, at i politiet, retsvæsenet, kriminalforsorgen, forsikringsselskaberne, hospitalerne, private vagtselskaber mv. er der også ansat en række personer, som beskæftiger sig med konsekvenserne af kriminalitet. Hvis kriminaliteten forsvandt, ville disse personers arbejdsindsats også kunne anvendes til mere produktive formål. For de ansatte hos politiet, retsvæsenet, kriminalforsorgen og forsikringsselskaberne er denne omkostning imidlertid medregnet i de omkostninger, der er opgjort i de foregående afsnit. For de ansatte inden for de øvrige områder, så ligger det uden for denne rapportes afgrænsning, hvorfor heller ikke disse omkostninger medtages her.

Til beregningen nedenfor antages det, at lønnen er et mål for den produktivitet, de indsatte ville have haft på det normale arbejdsmarked, hvorfor værdien af den tabte indsats kan måles som antallet af tabte arbejdstimer multipliceret med den relevante lønsats. Imidlertid udfører de indsatte også arbejde under afsoningen, og det vælges at modregne værdien af dette arbejde i den tabte arbejdsindsats.

Antal personer i fængsler

De danske fængsler, arresthuse og forvaringsanstalter havde i 2005 en belægningsprocent på 97,4, jf. Kriminalforsorgen (2005a). Dette betyder, at der i gennemsnit var 4.004 indsatte personer, når der ses bort fra personer, der er indsat som følge af udlændingeloven, jf. TABEL 4.1.⁹ Af disse var næste to tredjedele, knap 2.900, indsat i fængsel, men næsten alle resten var varetægtsfængslede eller anholdte. De øvrige kategorier stod tilsammen kun for godt 100 indsatte i gennemsnit. Ses der på strafmassen udgjordes over halvdelen af den samlede strafmasse af personer, der var idømt straf på 18 måneders fængsel eller mere.

⁹ Disse personer er typisk udlændinge, der ikke har haft fast ophold i Danmark, hvorfor de ikke bør medregnes til den tabte arbejdsindsats i Danmark. Der kan naturligvis også være personer af denne kategori blandt de indsatte, der er dømt efter andre love, men disse kan det ikke lade sig gøre at skille ud i kilden.

TABEL 4.1 INDSATTE I DANSKE FÆNGSLER OG ARRESTHUSE MV., 2005

Type	Gennemsnitligt antal
Varetægt/anholdte	1.043,9
Hæfte	0,6
Fængsel	2.892,0
Forvaring	27,9
Bødeforvandling	21,2
Udlændingelov	36,7
Andet	18,5
I alt	4.040,8

Anm.: Tallet er ekskl. Sandholmløjren og Åbenrå Asylafdeling.
Kilde: Kriminalforsorgens Statistik 2005.

Visse afsonere af korte domme, der vælger at afsoner i deres ferie, samt personer, der afsoner efter den ny afsoningsform med fodlænke, har mulighed for at bevare deres arbejde på det normale arbejdsmarked, mens de afsoner. Disse personer har således ingen tabt arbejdsindsats i forbindelse med afsoningen. Strafmassen for personer med domme på under 3 mdr. udgjorde dog kun under 15 pct. af den samlede strafmasse i 2005, jf. Kriminalforsorgen (2005), ligesom fodlænke-ordningen også er en relativt lille ordning,

Endvidere er en del indsatte førtidspensionister, efterlønsmodtagere eller på andre måder uden for arbejdsstyrken, så for disse personer er der heller ikke tale om en tabt arbejdsindsats i forbindelse med afsoningen. Kriminalforsorgens statistik afslører dog ikke, hvor stor en del af de indsatte, dette drejer sig om, men i forhold til aldersfordelingen af de indsatte, vurderes det, at denne gruppe ikke kan udgøre mere end højst 5 pct. af de indsatte.¹⁰

Det vurderes således, at det samlede antal personer, der ikke påvirkes af tabt arbejdsindsats højt sat er ca. 10 pct. af de indsatte. Det er derfor rimeligt at antage, at den tabte arbejdsindsats er ækvivalent med ca. 3.600 fuldtidspersoner.

Produktivitet på det normale arbejdsmarked

Når det skal beregnes, hvor stor en produktiv indsats, samfundet går glip af som følge af, at ca. 4.000 fuldtidspersoner er fængslet om året, er det naturligt af stor betydning, hvilke antagelser man vælger at

¹⁰ 75 pct. af de indsatte er under 40 år, og for denne gruppe er kun 1-2 pct. førtidspensionister, hvoraf en hel del er kroniske syge, udviklingshæmmede eller handicappede. Desuden er kun 1,7 pct. af de indsatte over 60 år, jf. Kriminalforsorgen (2005). Det kan dog forventes, at der er en vis overrepræsentation af førtidspensionister blandt de indsatte.

gøre sig om den løn/produktivitet, de indsatte ville have haft på det almindelige arbejdsmarked.

Det gennemsnitlige uddannelsesniveau for de indsatte ligger noget under gennemsnittet for hele arbejdsstyrken, ligesom der også er en overrepræsentation af indvandrere og efterkommere, der potentielt har sprogproblemer, jf. TABEL 4.2. Andelen af indvandrere og efterkommere er således på over 20 pct. for aldersgruppen under 30 år blandt de indsatte, mens den for hele befolkningen kun ligger på ca. 12 pct. For de ældre aldersgrupper nærmer fordelingen af de indsatte sig i nogen grad fordelingen for hele befolkningen.

TABEL 4.2 ETNISK SAMMENSÆTNING AF INDSATTE I KRIMINALFORSORGENS INSTITUTIONER 4. NOVEMBER 2005 SAMT I HELE BEFOLKNINGEN, PCT.

Alder	Hele befolkningen			Indsatte		
	Dansk	Indv.	Efterk.	Dansk	Indv.	Efterk.
15-19	90,0	6,4	3,6	74,6	17,0	8,4
20-24	87,1	10,7	2,3	77,9	16,1	6,0
25-29	88,0	10,5	1,5	81,2	13,7	5,1
30-34	89,0	10,3	0,7	87,6	10,0	2,4
35-39	89,8	10,0	0,3	86,8	12,7	0,5
40-45	90,5	9,2	0,3	86,7	13,0	0,3
45-49	91,9	7,7	0,4	85,5	14,1	0,4
50+	95,2	4,6	0,1	91,3	8,2	0,4

Anm.: Personer bosat i udlandet indgår ikke.
 Kilde: Kriminalforsorgens Statistik 2005, Danmarks Statistik, Statistikbanken og egne beregninger.

Udover dette problem har en meget stor del af de indsatte problemer med misbrug af forskellige rusmidler. Kramp mfl. (2003) opgør i Rusmiddelundersøgelsen således, at 56 pct. af Kriminalforsorgens klientel har misbrugsproblemer, jf. TABEL 4.3. Disse problemer må alt andet lige medføre, at den løn, de indsatte kunne tjene på det almindelige arbejdsmarked, må være noget lavere end gennemsnittet.

TABEL 4.3 MISBRUGSPROBLEMER BLANDT INDSATTE, PCT.

Problem	Andel
Intet problem	44%
Opioider	14%
Centralstimulerende midler	6%
Hash	14%
Alkohol	21%

Anm.: Pga. afrunding summer totalen ikke til 100 pct.
 Kilde: Kramp mfl. (2003)

Selvom visse grupper af indsatte godt ville kunne tjene en højere løn, vælges det pga. ovenstående betragtninger at antage, at de indsatte, der formodes at tilhøre arbejdsstyrken, i gennemsnit ville kunne tjene, hvad der svarer til den nedre kvartil i lønfordelingen for en ufaglært arbejder. Denne gruppe havde i 2005 en gennemsnitlig timefortjeneste på 151 kr., hvilket er betydeligt under gennemsnittet for hele arbejdsmarkedet, som var på 240 kr.

Indsattes arbejde i fængslerne

De indsatte skal for størstedelens vedkommende (ikke varetægts-arrestanter) tilbydes arbejde eller uddannelse under afsoningen. Dette arbejde aflønnes med arbejdspenge på ca. 10 kr. pr. time (2005-niveau).¹¹ Det udførte arbejde træder i noget omfang i stedet for arbejde, der ellers ville være blevet udført af andre. Dette gælder f.eks. vedligeholdelse og gartnerarbejde ved Kriminalforsorgens institutioner. Til beregning af den tabte arbejdsindsats for indsatte vælges det derfor at modregne den løn/produktivitet, de indsatte kunne have oppebåret på det almindelige arbejdsmarked med Kriminalforsorgens timesats. Denne timesats er for nogle typer af arbejde, f.eks. madlavning og håndværkerarbejde udført af de indsatte, et overkantsskøn, mens den for andre typer formodentlig udgør et underkantsskøn. Desuden tages der ikke højde for, at nogle indsatte slet ikke arbejder, men derimod er under uddannelse. Samlet set vurderes det dog, at modregningen er en nogenlunde approksimation af det produktive arbejde, der udføres af de indsatte.

¹¹ Arbejdspengene afhænger af såvel arbejdets type som den anciennitet, den indsatte har, med arbejdet. Beløbet er udregnet efter, hvad en kontanthjælpsmodtager cirka har tilbage, efter at de faste udgifter til bolig og mad er betalt.

Samlet

Totalt set kan værdien af den tabte arbejdsindsats altså beregnes som angivet i TABEL 4.4. Det vurderes altså, at den tabte arbejdsindsats som følge af kriminalitet beløber sig til ca. 836 mio. kr. om året.

TABEL 4.4 SAMLET VÆRDI AF TAB AF ARBEJDSINDSATS SOM FØLGE AF FÆNGSLINGER

Type	Beløb, mio. kr.
Tabt arbejdsindsats	891,1
Modregning for arbejdsindsats blandt indsatte	55,5
Samlet tab	835,6
Anm.:	Der er anvendt en timesats 150 kr. pr. time og modregnet med en sats på 10 kr. pr. time. Modregningen er sket for de 3.000 personer, der ikke er varetægtsarrestanter eller anholdte. Der er antaget, at der er 223 arbejdsdage på et år på det almindelige arbejdsmarked, men 250 arbejdsdage på et år i fængselssystemet, idet ferie ikke medtages her. For begge beregninger anvendes 7,4 arbejdstimer pr. dag.
Kilde:	Egne beregninger.

5 Samlede omkostninger

Dette korte afsnit sammenfatter de totale omkostninger for det danske samfund ved kriminalitet ud fra de afgrænsninger, der er valgt i denne rapport.

TABEL 5.1 SAMLEDE DIREKTE OMKOSTNINGER VED KRIMINALITET I DANMARK, 2005

Område	Beløb, mio. kr.
Politiet	3.795
Retsvæsenet	681
Kriminalforsorgen	2.231
Forsikring	2.166
Tabt arbejdsindsats for fængslede	836
I alt	9.709

Anm.: Der er afrundet til hele mio. kr.
Kilde: Egne beregninger.

Samlet set er det vurderingen, at de samlede omkostninger ved kriminalitet i Danmark i 2005 udgjorde 9,7 mia. kr., jf. TABEL 5.1.

6 Litteratur

Brand, S. og R. Price (2000), The Economic and Social Cost of Crime, Home Office Research Study 217, London.

Danmarks Domstole (2005), Danmarks Domstoles Årsrapport 2005. København.

Forsikring & Pension (2006a), Resultatopgørelse for skadesforsikringsselskaber 2005. København. Tilgængelig på internettet på adressen www.forsikringenshus.dk.

Forsikring & Pension (2006b), Tyveristatistik 2004 og 2005. København. Tilgængelig på internettet på adressen www.forsikringenshus.dk.

Kramp, P., G. Gabrielsen, A. Lund, A. Reventlow, A. Sindballe (2003), Rusmiddelundersøgelsen – misbrug blandt Kriminalforsorgens klientel. København.

Kriminalforsorgen (2005a), Statistik 2005. København.

Kriminalforsorgen (2005b), Kriminalforsorgens Årsrapport 2005. København.

Politiet (2005), Politiets Årsrapport 2005. København.